

Številka: Up-134/15-15
U-I-29/15-8
Datum: 12. 7. 2018

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi in v postopku za preizkus pobude Janje Kraševce, Kranj, ki jo zastopata Odvetniška družba Darja Roblek, d. o. o., Kranj, in Gorazd Fišer, odvetnik v Ljubljani, na seji 12. julija 2018

odločilo:

- 1. Sodba Vrhovnega sodišča št. I Ips 45162/2011 z dne 13. 11. 2014 se razveljavi, kolikor se nanaša na Janjo Kraševce, in zadeva se vrne Vrhovnemu sodišču v novo odločanje.**
- 2. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti petega odstavka 420. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 66/17) se zavrže.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnica je bila skupaj s soobdolženci s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani št. X K 45162/2011 z dne 5. 9. 2012 obsojena za pomoč pri kaznivem dejanju zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti po drugem odstavku v zvezi s prvim odstavkom 240. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo – v nadaljevanju KZ-1). Okrožno sodišče ji je izreklo kazen enega leta in šestih mesecev zapora, stransko denarno kazen v višini 16.460 EUR in nerazdelno plačilo premoženjskoprnega zahtevka oškodovane družbe Merkur, d. d., Naklo, v višini 9.024.603,82 EUR. Na podlagi pritožbe je Višje sodišče v Ljubljani s sodbo št. II Kp 45162/2011 z dne 8. 5. 2013 sodbo spremenilo tako, da pritožnici ni izreklo stranske denarne kazni, glede nje pa je tudi razveljavilo odločbi o premoženjskoprnem zahtevku in o stroških postopka. V razveljavljenih delih je

zadevo vrnilo v novo sojenje, v preostalem delu pa je pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno. V novem sojenju je Okrožno sodišče v Ljubljani s sodbo št. X K 45162/2011 z dne 10. 10. 2013 pritožnici naložilo plačilo premoženjskopravnega zahtevka v višini 9.024.603,82 EUR. Višje sodišče v Ljubljani je s sodbo št. II Kp 45162/2011 z dne 29. 5. 2014 pritožbi pritožnice ugodilo le v delu plačila stroškov postopka tako, da jo je plačila slednjih oprostilo, v preostalem delu je njeno pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno. Vrhovno sodišče pa je s sodbo št. I Ips 45162/2011 z dne 13. 11. 2014 delno ugodilo zahtevi za varstvo zakonitosti v korist Albina Kordeža tako, da je razveljavilo sodbe Okrožnega in Višjega sodišča le v delih, ki se nanašajo na Albina Kordeža.

2. Vrhovno sodišče je v navedeni sodbi pritrdilo zagovornikom Albina Kordeža, da je z odločitvijo Višjega sodišča nastalo nasprotje med razlogi sodb. V prvi sodbi naj bi Višje sodišče zavrnilo ugovor obrambe, da izračun protipravne premoženjske koristi, ki jo je pridobil obsojeni Kordež, ni pravilen, ker naj bi bila ta izračunana na podlagi lastninskega deleža obsojenca v družbi Merfin in zneska, za kakršnega je bila tej družbi pridobljena premoženjska korist (9.024.603,82 EUR), namesto na podlagi morebitnega oziroma ustreznega povečanja vrednosti družbe. V drugi sodbi pa naj bi Višje sodišče glede višine protipravne premoženjske koristi obsojenega Kordeža ugotovilo, da te ni mogoče izračunati na podlagi povečane knjigovodske vrednosti kapitala družbe in da je vrednost lastninskega kapitala posameznega družbenika mogoče ugotavljati le na podlagi tržne vrednosti deleža. Glede na opredelitev kaznivega dejanja po drugem odstavku v zvezi s prvim odstavkom 240. člena KZ-1 je Vrhovno sodišče ugotovilo, da je pridobitev protipravne premoženjske koristi določena kot zakonski znak očitnega kaznivega dejanja, in sicer kot prepovedana posledica, ki mora nastati, da se šteje kaznivo dejanje za dokončano. To pomeni, da se ugotovljeno nasprotje po stališču Vrhovnega sodišča nanaša na dejstva in okoliščine, ki so znaki kaznivega dejanja. Kljub temu, da naj se ugotovljeno nasprotje ne bi nanašalo na dejstva, ki glede na opis kaznivega dejanja v izreku pravnomočne sodbe ne vplivajo na sam obstoj navedenega kaznivega dejanja, pa naj to za ugotovitev kršitve iz 11. točke prvega odstavka 371. člena Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP) ne bi imelo bistvenega pomena. Še vedno naj bi namreč šlo za nasprotje med razlogi sodbe glede zakonskega znaka kaznivega dejanja, torej glede odločilnega dejstva, ki naj bi ga sodišče druge stopnje upoštevalo tudi pri uporabi posameznih določb kazenskega zakona. Poleg tega naj bi sodišče prve stopnje protipravno pridobljeno premoženjsko korist upoštevalo kot obteževalno okoliščino pri odmeri kazni. Ugotovljena absolutna bistvena kršitev določb kazenskega postopka je po stališču Vrhovnega sodišča terjala obvezno razveljavitev izpodbijane pravnomočne sodbe. Utemeljen je bil tudi očitek, da je bila obsojencu z zavrnitvijo predloga za postavitev izvedenca ekonomske stroke, ki bi izračunal obstoj in višino premoženjske koristi, ki se mu je očitala, kršena pravica do izvajanja dokazov v njegovo korist. Ta kršitev naj bi vplivala na zakonitost sodbe, saj naj bi šele s postavitvijo izvedenca ekonomske stroke, ki bi opravil vrednotenje družbe Merfin po mednarodnih standardih ocenjevanja vrednosti, sodišče prve stopnje lahko ugotovilo,

ali in v kakšni višini si je obsojenec s kaznivim dejanjem pridobil protipravno premoženjsko korist. Po stališču Vrhovnega sodišča je bila podana bistvena kršitev določb kazenskega postopka po drugem odstavku 371. člena ZKP, zato je zahtevi za varstvo zakonitosti zagovornikov obsojenega Albina Kordeža deloma ugodilo ter sodbi sodišč prve in druge stopnje glede kaznivega dejanja po prvem odstavku 240. člena KZ-1 v delu, ki se nanašata na obsojenega Albina Kordeža, razveljavilo in zadevo v tem obsegu vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje. V preostalem delu je zahteve za varstvo zakonitosti, tudi tisto, ki jo je vložila pritožnica, zavrnilo.

3. Pritožnica zatrjuje kršitev 14., 22., 23., 25., 27. in 29. člena Ustave ter 1. in 2. točke (pravilno: prvega in drugega odstavka) 6. člena in 14. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP) ter 2. člena Protokola št. 7 k EKČP. Med drugim trdi, da je do kršitve njenih pravic iz 14. in 22. člena Ustave prišlo zato, ker je Vrhovno sodišče razveljavilo le pravnomočno sodbo zoper Albina Kordeža kot storilca kaznivega dejanja po 240. členu KZ-1, sodbo zoper pritožnico, ki je bila obsojena pomoči pri navedenem kaznivem dejanju, pa potrdilo. S tem naj bi Vrhovno sodišče poseglo v strogo akcesornost udeležbe ter grobo kršilo temeljno človekovo pravico do enakega obravnavanja vseh udeležencev v kazenskem postopku. V sodbi Vrhovnega sodišča naj bi bilo tudi popolnoma poteptano načelo *beneficium cohaesionis*, uzakonjeno v 387. členu ZKP.¹ Po navedbah pritožnice se prva sodba Okrožnega sodišča z dne 5. 9. 2012 v II. točki izreka sklicuje na sedaj razveljavljeno I. točko izreka, takšna dvotirnost sodbe zoper storilca in pomagača pa naj ne bi bila dovoljena. Konkretno dejanje pritožnice naj namreč ne bi bilo samostojno in neodvisno, sploh pa ne glede očitane premoženjske koristi. Upoštevač razloge razveljavitve, ki jih je navedlo Vrhovno sodišče, po mnenju pritožnice obstaja velika verjetnost, da se bo v ponovljenem postopku obtožnica zoper glavnega storilca spremenila glede pridobljene premoženjske koristi, kar bi pomenilo, da bo storilec obsojen za eno dejanje, pomagač pa za drugačno dejanje pomoči temu storilcu. Pritožnica Vrhovnemu sodišču očita tudi, da v izpodbijani sodbi ni navedlo razlogov, zakaj pri svoji odločitvi ni upoštevalo načel *beneficium cohaesionis* in akcesornosti udeležbe, ter da svoje odločitve glede tega pomembnega dela ni obrazložilo.

4. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo s sklepom št. Up-134/15 z dne 12. 3. 2018 sprejelo v obravnavo. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Vrhovno sodišče.

¹ Določba navedenega člena se glasi: "Če sodišče druge stopnje ob pritožbi kogarkoli ugotovi, da so razlogi, zaradi katerih je odločilo v korist obtoženca, v korist tudi kateremu od soobtožencev, ki se ni pritožil ali se ni pritožil v tej smeri, ravna po uradni dolžnosti, kakor da bi se bil pritožil tudi ta."

5. Pritožnica je hkrati z ustavno pritožbo vložila tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti petega odstavka 420. člena ZKP. Trdi, da za dodatno omejitev dostopa do Vrhovnega sodišča, ki je bila uvedena z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 91/11 – ZPK-K), ni utemeljenega razloga. Pobudnica meni, da je izpodbijana določba v neskladju s 14., 15., 22., 25. in 127. členom Ustave, v delu, ki določa pristojnosti Vrhovnega sodišča. Peti odstavek 420. člena ZKP naj bi bil poleg tega v neskladju tudi s 383. členom, prvim odstavkom 129. člena in prvim odstavkom 420. člena ZKP. Pobudnica problematizira tudi prekluzijo glede uveljavljanja tistih kršitev procesnega in materialnega prava v škodo obdolženca, na katere mora pritožbeno sodišče paziti *ex offo*.

B. – I.

6. Pritožnica trdi, da je do kršitve njenih pravic iz 14. in 22. člena Ustave prišlo zato, ker je Vrhovno sodišče razveljavilo le pravnomočno sodbo zoper Albina Kordeža kot storilca kaznivega dejanja po 240. členu KZ-1, sodbo zoper pritožnico, ki je bila obsojena pomoči pri navedenem kaznivem dejanju, pa potrdilo. S tem naj bi Vrhovno sodišče popolnoma poteptalo načelo *beneficium cohaesionis*, uzakonjeno v 387. členu ZKP. Pritožnica Vrhovnemu sodišču očita tudi, da v izpodbijani sodbi ni navedlo razlogov, zakaj pri svoji odločitvi tega načela in akcesornosti udeležbe ni upoštevalo, ter da svoje odločitve o tem ni obrazložilo.

7. Ustavno sodišče je o enakem ustavnopravnem vprašanju že odločilo. V odločbi št. Up-168/15² z dne 30. 11. 2017 je zapisalo: "Ker se kršitvi, ki ju je Vrhovno sodišče ugotovilo za Albina Kordeža, nanašata na obstoj zakonskega znaka kaznivega dejanja, pritožnika pa sta bila obsojena za pomoč pri tem kaznivem dejanju, je z vidika drugega odstavka 14. člena Ustave³ upošteveno vprašanje, ali ne bi moralo Vrhovno sodišče v skladu z drugim odstavkom 424. člena ZKP glede na vse okoliščine obravnavanega primera ugotovljenih kršitev upoštevati tudi v korist pritožnikov. Vrhovno sodišče bi namreč moralo ali upoštevati ugotovljeni kršitvi tudi v korist pritožnikov ali pa navesti razumen razlog, zakaj ju ni upoštevalo. Ker Vrhovno sodišče tega ni storilo, Ustavno sodišče ne more presojali, ali je imelo Vrhovno sodišče razumen razlog, da je ugotovljeni kršitvi upoštevalo le pri Albinu Kordežu in ne tudi v korist pritožnikov. Že zato je podana kršitev drugega odstavka 14. člena Ustave." Ustavno sodišče je izpodbijano sodbo Vrhovnega sodišča razveljavilo, kolikor se je nanašala na pritožnika, in zadevo vrnilo Vrhovnemu sodišču v novo odločanje.

² Ustavno pritožbo sta vložila soobdolžena pritožnika.

³ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-804/14 z dne 19. 1. 2017.

8. Iz enakih razlogov, kot so navedeni v odločbi št. Up-168/15, je bila z izpodbijano sodbo kršena pravica iz drugega odstavka 14. člena Ustave tudi pritožnici. Zato je Ustavno sodišče izpodbijano sodbo Vrhovnega sodišča v ustreznem delu razveljavilo in zadevo vrnilo Vrhovnemu sodišču v novo odločanje.

9. Ker je Ustavno sodišče izpodbijano sodbo razveljavilo že zaradi kršitve drugega odstavka 14. člena Ustave, se v druge zatrjevane kršitve človekovih pravic ni spuščalo.

B. – II.

10. Ker je Ustavno sodišče ugodilo ustavni pritožbi, pobudnica za presojo petega odstavka 420. člena ZKP ne izkazuje pravnega interesa. Ta namreč ne bi mogla izboljšati njega pravnega položaja. Zato je bilo treba njeno pobudo zavreči (2. točka izreka).

C.

11. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena in tretjega odstavka 25. člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnici in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat in dr. Marijan Pavčnik. Sodnik Marko Šorli je bil pri odločanju v tej zadevi izločen. Ustavno sodišče je odločbo sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica